

כלכלה

הוראות

א. משך הבחינה : שעותיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה : בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	(27 X 2)	—	54	נקודות
פרק שני	—	(24 X 1)	—	24	נקודות
פרק שלישי	—	(11 X 2)	—	22	נקודות
סך הכול	—			100	נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש : אין.

ד. הוראות מיוחדות : יש לענות בתמצות ובבהירות.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון (54 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 1–5 (לכל שאלה 27 נקודות).

1. השכר הממוצע במשק בשנת 2024 עלה ב- 5%, אך שכרם של עובדי ההיי-טק המשתייכים לשלושת העשירונים העליונים עלה ב- 7%. כמו כן, רשת מלונות "סלינה", מהגדולות בארץ, פשטה את הרגל וסגרה את מלונותיה.
 - א. הסבירו מהו מדד גייני וכיצד הוא מחושב (6 נקודות).
 - ב. הציגו והסבירו בעזרת עקומת לורנץ את השפעת הגידול בשכר עובדי ההיי-טק (לעומת השכר הממוצע במשק), על מידת אי השוויון בחלוקת ההכנסות הכלכליות ועל מדד גייני (10 נקודות).
 - ג. הציגו והסבירו בעזרת עקומות ביקוש והיצע לשירותי מלון בישראל, כיצד תשפיע סגירת רשת המלונות הגדולה "סלינה" על המחיר והוצאות הצרכנים לשירותי מלון בישראל.

הניחו שגמישות הביקוש לשירותי מלון גדולה מ- 1 (11 נקודות).
2. נשיא ארה"ב החליט על הטלת מכס בגובה 25% על יבוא פלדה ואלומיניום לארה"ב. קנדה תהיה הנפגעת העיקרית כיוון שהיא הספקית הגדולה ביותר של פלדה ואלומיניום לארה"ב.
 - א. הסבירו מהו מס ישיר, ומהו מס עקיף.
 - ב. ציינו איזה סוג מס מבין השניים מהווה המכס (8 נקודות).
 - ג. תעשיית הפאנלים הסולריים האמריקאית משתמשת באלומיניום לצורך יצורם.

הציגו והסבירו בעזרת עקומת ביקוש והיצע לפאנלים סולריים, כיצד הטלת המכס על יבוא האלומיניום תשפיע על המחיר, הכמות והכנסות יצרני פאנלים סולריים בארה"ב.

הניחו שגמישות הביקוש לפאנלים סולריים גדולה מ- 1 (10 נקודות).
 - ד. הציגו והסבירו בעזרת עקומת ביקוש והיצע למט"ח קנדי, כיצד הטלת המכס על אלומיניום המיוצר בקנדה, תשפיע על שע"ח לדולר קנדי ועל הכמות הנסחרת (9 נקודות).
3. "שער הדולר מתחזק מול השקל – בשבועיים-שלושה שער הדולר זינק במעל 3% – ל-3.65 שקלים לדולר" (הנתונים מתוך: IBI 12/3/25).
 - א. הסבירו מהו שער חליפין.
 - ב. המחישו בדוגמה מספרית עלייה בשער החליפין של יח' מט"ח בשקלים (6 נקודות).
 - ג. יבואנים טוענים, כי אם תמשך התחזקות הדולר מול השקל, המחירים של מוצרי צריכה מיובאים יעלו.

הציגו והסבירו את טענת היבואנים בעזרת עקומות ביקוש והיצע למוצרי צריכה מיובאים. התייחסו בתשובתכם לשינוי בכמות המשווקת ובהוצאות הצרכנים למוצרי צריכה מיובאים.

הניחו שגמישות הביקוש למוצרי צריכה מיובאים קטנה מ- 1 (10 נקודות).
 - ד. בנק ישראל החליט להתערב באמצעות העלאת שער הריבית במשק.

באיזו מדיניות מוניטרית נקט בנק ישראל? הציגו והסבירו מדיניות זו בעזרת עקומות ביקוש והיצע לכסף.

הסבירו כיצד תשפיע מדיניות זו על כמות היתרות הראליות במשק (11 נקודות).

4. התמשכות מלחמת רוסיה אוקראינה, הובילה לבריחת מאות אלפי רוסים צעירים ומשכילים מהמדינה שלהם. מאות האלפים שברחו, ואלפי ההרוגים במלחמה מהווים מכה כואבת לאוכלוסייתה המצטמצמת ממילא של רוסיה. כבר בשנים 2020–2021 צנחה אוכלוסיית המדינה ב-1.3 מיליון בני אדם עקב צמצום בילודה והגירה שלילית של צעירים ומשכילים ממנה.
- כך הופך פוטין את מדינתו לענייה עוד יותר (מעובד על פי: אקונומיסט, 2023).
- א. הגדירו את התופעה המתוארת בפתיח (5 נקודות).
- ב. הציגו והסבירו בעזרת עקומת התמורה של רוסיה את השפעת בריחת מאות אלפי רוסים מהמדינה על כושר היצור של המשק ברוסיה בטווח הארוך. התייחסו בתשובתכם לשינוי בגודל התוצר.
- הניחו שהמשק הרוסי נמצא במצב מוצא של אבטלה (12 נקודות).
- ג. עזיבת הצעירים המשכילים את רוסיה הובילה להעלאת השכר לעובדי היי-טק במשק הרוסי, עקב מחסור בהון אנושי עתיר ידע.
- הציגו והסבירו בעזרת עקומת לורנץ את השפעת עליית השכר על אי השוויון בחלוקת ההכנסות במשק הרוסי ועל מדד ג'יני (10 נקודות).
5. הפרלמנט בדנמרק אישר לאחרונה הצעת חוק המחייבת העלאת גיל הפרישה ל-70.
- ארגונים חברתיים טוענים, שהחלטה זו תפגע בבריאות ואיכות החיים של העובדים.
- לעומתם טוענים כלכלנים, שהעלאת גיל הפרישה נדרשת כדי ש"דנמרק תוכל להרשות לעצמה תקציבי רווחה נאותים לדורות הבאים".
- א. הסבירו מהו הון אנושי, ומהו בלאי בהון אנושי (6 נקודות).
- ב. הציגו והסבירו בעזרת עקומת התמורה של דנמרק את השפעת העלאת גיל הפרישה על אפשרויות היצור של המשק בטווח הארוך. כיצד מכונה שינוי זה, ומה השפעתו על גודל התוצר? הדגימו.
- הניחו שהמשק בדנמרק נמצא בשיווי משקל בתעסוקה מלאה (10 נקודות).
- ג. (1) מהי הדילמה הערכית העומדת בבסיס ההחלטה להעלות את גיל הפרישה לנשים ולגברים? ציינו את הערכים המתנגשים (6 נקודות).
- (2) כתבו מהי עמדתכם המנומקת לגבי העלאת גיל הפרישה תוך התייחסות לדילמה הערכית המופיעה בפתיח (5 נקודות).

פרק שני (24 נקודות)

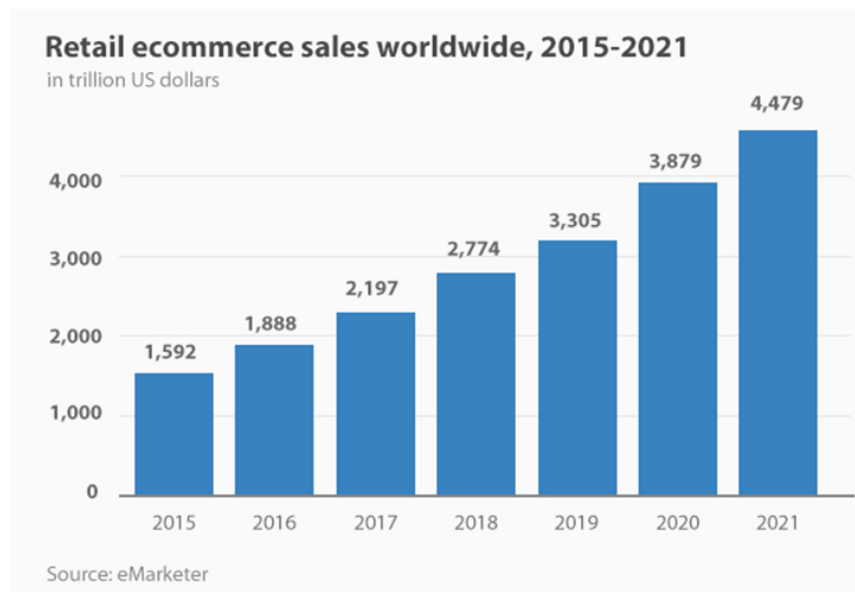
ענו על אחת מן השאלות 6 – 8.

6. קראו את הקטע שלפניכם וענו על הסעיפים שלאחריו.

שר האנרגיה והתשתיות כהן, אישר תוכנית השקעות בהיקף 40 מיליארד שקל לשנתיים הקרובות. התוכנית נועדה להעניק תמריץ לצמיחת המשק הישראלי, לאחר שנה של צמיחה שלילית. על רקע התמשכות המלחמה, הנחה השר את גורמי המקצוע במשק האנרגיה להגדיל באופן משמעותי את סך ההשקעות בשיפור תשתיות האנרגיה בשנים : 2024–2025, במטרה להוביל לצמיחת התוצר, לייצר אלפי מקומות עבודה חדשים, ולהעלות את הפריון הממוצע במשק. ההשקעות הצפויות במשק החשמל מוערכות ב- 21 מיליארד שקל, ומטרתן הפיכת משק החשמל למזהם פחות, למבוסס על אנרגיות מתחדשות ותחבורה חשמלית, כדי להתמודד עם זיהום האוויר. בתחום הגז הטבעי יושקעו כספים בפיתוח אסדות הגז הטבעי, שיאפשרו הגדלת יכולת ההפקה של גז טבעי למשק המקומי וליצוא. השר כהן : מדינת ישראל נמצאת בפני תקופה כלכלית מאתגרת, ומשק האנרגיה יהווה אחד ממנועי הצמיחה המרכזיים של הכלכלה הישראלית. זו העת להגדיל את היקף ההשקעות של הממשלה בתשתיות בתחומי האנרגיה, שיובילו ליצירת אלפי מקומות עבודה חדשים, העלאת פריון העבודה ואיכות החיים של התושבים. (מעובד על פי : ynet, 22/2/2024)

- א. הגדירו מהו פריון עבודה, ומה השפעתו על צמיחת המשק (6 נקודות).
- ב. הציגו והסבירו בעזרת עקומת התמורה את השפעת מימוש תכנית ההשקעות המתוארת בקטע האנסיון, על הרכב התוצר בטווח הקצר ועל אפשרויות היצור של המשק בטווח הארוך. הניחו שהמשק נמצא במצב מוצא באבטלה (9 נקודות).
- ג. גז טבעי משמש בעיקר לייצור מוצרי תעשייה. הציגו והסבירו בעזרת עקומות ביקוש והיצע למוצרי תעשייה כיצד תשפיע השקעה בפיתוח אסדות גז טבעי, על המחיר, הכמות המשווקת והוצאות הצרכנים למוצרי תעשייה. הניחו שגמישות הביקוש למוצרי תעשייה קשיחה (9 נקודות).

7. לפניכם תרשים המתאר את היקף המכירות המקוונות בעולם בשנים : 2015–2021. עיינו בתרשים, וענו על הסעיפים לאחריו.

- א. ציינו והסבירו מהו עקרון הגלובליזציה הבא לידי ביטוי בתרשים (5 נקודות).
- ב. (1) תהליך הגלובליזציה גרם לשקיעתן של תעשיות מקומיות.
הסבירו סיבה מרכזית לכך (4 נקודות).
- (2) מהי השפעת הגלובליזציה על היקף המכירות המקוונות בעולם? היעזרו בנתוני התרשים והסבירו את השינויים שחלו בין השנים 2015–2021 (5 נקודות).
- ג. (1) הסבירו איזה כשל שוק עלול להתרחש בקנייה מקוונת, בה הצרכנים אינם מקבלים את המידע המלא על איכות המוצר, עלויות משלוח וזמן אספקה (5 נקודות).
- (2) הסבירו מהן הדרכים בהם הממשלה יכולה לטפל בכשל השוק שציינתם (5 נקודות).

8. קראו את הקטע שלפניכם וענו על הסעיפים שלאחריו.

הקטר של המשק הישראלי – ההיי-טק, עדיין משדר עוצמה, אך אנו עדים לתופעה מטרידה בה 8,300 אנשי היי-טק עזבו את המשק הישראלי לחו"ל. הנוקים הם בעיקר של חברות סטארט-אפ שלא הוקמו והשקעות שלא נעשו בישראל.

לכאורה ההייטק הישראלי ממשיך להיות הקטר של המשק כנגד כל הסיכויים. חברות סטארט-אפ המשיכו לגייס הון מחו"ל – הגיוסים הסתכמו ב־12 מיליארד דולר לפי נתוני "סטארט-אפ ניישן סנטרל" – מדובר בעלייה של 31% לעומת 2023.

עם זאת בהתחשב בעובדה שאנחנו נמצאים בעיצומה של מהפכת ה-AI, ישראל הייתה יכולה וצריכה לבלוט יותר. מנתוני הרשות לחדשנות עולה שמתחילת המלחמה ועד יולי 2024 עזבו את הארץ 8,300 עובדי היי-טק. מדובר בשיא היסטורי שלילי של 2.1% מכלל העובדים בהיי-טק שעזבו.

עד כמה, אם בכלל, נפגע ההיי-טק הישראלי נדע רק לאחר שהמלחמה תסתיים. במידה והיקף ההשקעות יזנק ושוב תישמע אנגלית בחדרי הישיבות בתל אביב, אפשר יהיה להשמיע צפירת הרגעה. אך אם יזמי החברות יעלו על הטיסה לניו יורק, וימשיכו לנהל את חברות ההיי-טק מחו"ל, נדע שהפגיעה בתוצר, בצמיחה ובתעסוקה עמוקים ולטווח הארוך.

(מעובד על פי: כלכליסט, 28.5.25)

- א. ציינו את התופעה הבאה לידי ביטוי בנתוני הרשות לחדשנות. הסבירו מדוע תופעה זו עלולה לפגוע במשק בטווח הארוך (4 נקודות).
- ב. הציגו והסבירו בעזרת עקומות ביקוש והיצע של מט"ח בישראל, את השפעת גיוס ההון מחו"ל המתואר בקטע האנסין, על שער החליפין, ועל יתרות מט"ח (10 נקודות).
- ג. הציגו והסבירו בעזרת עקומת התמורה של ישראל, את ההשלכות של הנתונים שציננה הרשות לחדשנות, על כושר היצור של המשק ועל גודל התוצר בטווח הארוך. הניחו שהמשק הישראלי מצוי בשיווי משקל באבטלה (10 נקודות).

פרק שלישי (22 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 9–14 (לכל שאלה 11 נקודות).

9. ממשל ארצות הברית ביקש מבית המשפט לאלץ את חברת גוגל למכור את דפדפן כרום, זאת לאחר שנקבע כי לחברה מונופול בלתי חוקי בתחום חיפוש המידע.

א. הגדירו מהו מונופול.

הסבירו את השפעת המונופול על רמת התחרות וטובת הצרכן (6 נקודות).

ב. בהתאם לפתח, האם קיימת תחרות משוכללת בענף המידע המקוון בארה"ב?

נמקו והסבירו (5 נקודות).

10. בבנק ישראל חוששים, שהמדיניות החדשה של ארה"ב להגבלת הסחר הבינלאומי והטלת מכסים על היבוא, תוביל למלחמת סחר עולמית. בעקבות כך שיעור הצמיחה העולמי עלול לרדת והמחירים בארה"ב ובשאר מדינות העולם יעלו.

א. הסבירו מהי גלובליזציה כלכלית.

צינו איזה עקרון של הגלובליזציה לא יתקיים בעקבות יישום מדיניות ארה"ב (6 נקודות).

ב. הסבירו מדוע מדיניות להגבלת הסחר הבינלאומי והטלת מכסים, עלולה להוביל לעליות מחירים בארה"ב ובמדינות העולם (5 נקודות).

11. בהתאם לנתוני אגף הכלכלן הראשי בישראל – בשנת 2024 מדד גייני להכנסות כלכליות עמד על 0.562, ואילו מדד גייני להכנסות פנויות עמד על 0.500.

א. הגדירו מהי הכנסה כלכלית ומהי הכנסה פנויה (6 נקודות).

ב. הסבירו מדוע קיים פער בין מדד גייני להכנסות כלכליות, לבין מדד גייני להכנסות פנויות. ציינו היכן אי

השוויון בחלוקת ההכנסות (כלכליות או פנויות) גדול יותר (5 נקודות).

12. חברת WIZ, המספקת שירותי אבטחה לשרתים גדולים, נמכרה לחברת גוגל בעסקת מזומן בשווי 32 מיליארד דולר – האקזיט הגדול ביותר של חברה ישראלית.

באותו שבוע חברה ישראלית נוספת, נקסט אינשורנס, נמכרה ב - 0.6 מיליארד דולר לחברת הביטוח העולמית ERGO.

א. הסבירו מהו שער חליפין.

מהי השפעת השינוי בשער החליפין על הערך החיצוני של השקל? הדגימו (5 נקודות).

ב. הציגו והסבירו באמצעות עקומות ביקוש והיצע למט"ח, כיצד מכירת שתי החברות הישראליות לחברות

אמריקאיות, תשפיע על מחיר יח' מט"ח ועל כמות מט"ח (6 נקודות).

13. בשנת 2023 נולדו ביפן רק 758,631 תינוקות במדינה, ירידה של 5.1 אחוז לעומת השנה הקודמת. חברת אוגיי היפנית הודיעה, כי תפסיק לייצר חיתולים לתינוקות, ותתמקד בשוק החיתולים למבוגרים, בעקבות הזדקנות האוכלוסייה היפנית.

א. הסבירו מהו פדיון יצרנים וכיצד הוא מחושב (5 נקודות).

ב. הציגו והסבירו באמצעות עקומת התמורה של המשק היפני, את השפעת הזדקנות האוכלוסייה היפנית

על הרכב התוצר בטווח הקצר.

הניחו שהמשק היפני נמצא בשיווי משקל בתעסוקה מלאה, ומייצר חיתולים למבוגרים וחיתולים

לתינוקות בלבד (6 נקודות).

14. ארגונים חברתיים דורשים לפצות עסקים קטנים ובינוניים שמנהליהם גויסו לחודשי מילואים ארוכים במהלך מלחמת חרבות ברזל. לעומתם טוענים ארגונים כלכליים שכל העסקים במדינה נפגעו עקב המלחמה והשלכותיה על המחירים וכוח הקנייה של הציבור.
- א. מהי הדילמה הערכית העומדת בבסיס תופעה זו?
- ציינו את הערכים המתנגשים (6 נקודות).
- ב. הסבירו את עמדתכם המנומקת ביחס לדילמה הערכית המופיעה בפתיח. (5 נקודות).

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך